

kračovatelů nebo těch, kteří v něm od 60. let našli zalíbení (sami koryfeje se strukturalismu nebo alespoň jeho světonázorových konsekvencí pod politickým tlakem a jako čelní představitelé české vědy a vysokého školství 40. a 50. let tehdy zřekli). Lze předpokládat, že ani u nás nemá nikdo na výklad strukturalismu monopol a že by nebylo moudré z diskuse o něm v minulosti, přítomnosti a budoucnosti nikoho, ale opravdu nikoho vylučovat. Mám nyní na mysli fakt, že ani v 70. a 80. letech nebyly podněty strukturalismu ignorovány – stejně jako mohu potvrdit, že sám pojem strukturalismus byl v 70. letech u nás pokládán za politicky nepřijatelný a kdo s ním byl spojován, byl takřka vyloučen ze „slušné“ lidské společnosti. Pamatuji si na tu dobu velmi dobře a také na postoje, které tu byly zaujímaný. Svou – podle mého soudu vcelku pozitivní úlohu – tu sehrál tzv. Šaboukův tým, i když je jeho zakladatel dnes všelijak hodnocen. K této okružím bychom se měli kriticky, ale sine ira et studio vrátit.

Realita Pražského lingvistického kroužku ukazuje na prolínání různých literárně-vědných metodologií v pracích méně rigorózních členů kroužku. Na spojitosti s tradicemi české slavistiky a komparistiky, stejně jako s neoidealismem a duchovněnými proudy upozornil před časem v několika studiích včetně svých kapitol v knize o René Wellkovi Miloš Zelenka. Strukturalismus má a může mít i u nás řadu vykladačů, kteří jej budou vidět poněkud jinak než Grygar v této užitečné a intelektuálně přínosné komentované četbě. Berme tedy tuto krásnou publikaci brněnského HOSTA, nakladatelství, které pokračuje v nejlepších tradicích brněnské literatury a literární vědy, jako výzvu k diskusi. Kdyby se mohla uskutečnit, mohla by být dost zajímavá.

Ivo Pospíšil

Přínosi k stawiznam serbskeho pismowstwa lět 1945-1990. Zbĕmnik. Red. Mĕrcin Vŕlkel, Ludowe nakladnistwo Domowina, Budyšin 1994, 300 s.

Sborník vyšel už v demokratických pomĕrech, v předmluvĕ se vřak píše (s. 7): „Manuskripty su přewažnje nastali před lĕtom 1989, a wone nořa na sebi znamjenja wonĕho ĕasa.“ Od roku 1989 do roku 1994, to znamená v období pĕti let, bylo ovřem mořné texty přĕpracovat ĕi aspoň upravit. Ve vydanĕ podobĕ mají ĕasto reálnĕ socialistický ráz.

Oddíl, nadepsaný *Prŕoza*, zpracovala Lucija Hajnec. Oddíl *Lyrika* je dílem Christiany Piniekowĕ. Mĕrcin Vŕlkel, redaktor sborníku, napsal oddíl *Dramatiska literatura*. Marta Ziŕlkowska-Sobecka nazvala svŕj přispĕvek *Dřĕćaca a mĕodziřnska literatura*. Cyril Pjĕch napsal *Nabořna literatura*. *Ludowe basnistwo* je dílem France řřĕna. Ředitel Luřickosrbského institutu v Budyřinĕ Dietrich Scholze přispĕl oddílem *Přĕlořkowa literatura* a Franc řřĕn napsal rovnĕř *Literarna wĕdomosć*. Od zemřelĕho ĕeskĕho autora Jana Petra je oddíl *Wĕdomostna literatura* a Mĕrcin Vŕlkel nazval zăvěreĕný ũsek sborníku *Literarna kritika*.

V poznámkách se uvádĕ zejména práce Antonína Frinty *Luřičtĕ Srbové a jejich pĕsemnictví* z roku 1955 a také dalřĕ ĕeřtĕ (a ovřem i polřtĕ a jinĕ) sorabisté jsou ĕasto

citování. Významnou úlohu hraje v životě lužických Srbů náboženská literatura (katolická i protestantská). Proto nepřekvapuje, že je této literatuře věnován samostatný oddíl.

Sborník slouží zároveň jako pramen bibliografických informací. Jsou však roztroušeny zčásti v textu, zčásti v poznámkách pod čarou. Je škoda, že nebyl připojen zvláštní bibliografický oddíl. Texty sborníku byly vydány s pětiletým zpožděním – a tato poznámka má rovněž několikaleté zpoždění od vydání knihy. Jejím cílem je upozornit na tuto publikaci ty zájemce, kteří sorabistickou produkci soustavně nesledují.

Antonín Měšťan

Dar české kultuře na předělu tisíciletí

Jehlička, M.: Lev Tolstoj vypravěč a vizionář. Ústí nad Labem 1999, 222 s.

„...vykladačovo finále, reprezentativní dílo české rusistiky, dar české kultuře na předělu tisíciletí...“, tak označuje J. Janáčková monografii v jejím úvodu. Dva roky před svou osmdesátkou význačný rusista Univerzity Karlovy, docent Miroslav Jehlička, dočkal se okamžiku, kdy mohl potěškat v ruce nejzávažnější součást své tvorby – knihu podle Janáčkové „ojedinělou...čtivou, poučnou a nabádavou“. Stalo se tak i díky vydavateli publikace, ústeckému Ústavu slovansko-germánských studií při UJEP v čele se C. Kučerou.

Vytrvalost vztahu ke klasické ruské literatuře jako stálému zdroji nových myšlenek a inspirace provází M. Jehličku celoživotně. Nad obdivem k Puškinovi vítězí zánění pro L. N. Tolstého. Promítlo se již r. 1958 do stati *Polikuška*, 1962 do stati *Sevastopolské povídky*, 1972 do studie žánru *Otec Sergij* a současně se vršilo do srovnávacích studií *Lev Tolstoj a Slované*, *Lev Tolstoj ve vývoji evropského románu*, *Dostojevského Věčný manžel a Kreutzerova sonáta* aj. Studie provázely doslovy a předmluvy k vydání Tolstého v Odeonu z let 1975-1990 A tak stále častější oscilace kolem tvorby Tolstého přirozeně směřovala k monografii, kde ke konci 90. let z řady časopiseckých studií i z doslovů ke knihám, jimž věnoval Jehlička svou pozornost editora, zkomponoval autor dílo hodné obdivu. Soubor 17 kapitol obsahuje kromě studií i výsledky bibliografických bádání, např. o korespondenci Tolstého s jeho ženou *Sbohem a piš častěji*. Žánrovou rozmanitost Tolstého tvorby přináší kapitola o dramatech a filozofii i publicistice.

Jiný je Tolstoj raný, jiný Tolstoj zralého období, jiný Tolstoj pozdní. M. Jehlička však dovede nabídnout komplexní pohled na Tolstého jako osobnost tvůrčí, filozofickou, vizionářskou a mravokárnou, což ostatně vtělil výstižně již do samotného názvu monografie. S tím přirozeně Jehličkův výklad problematiky disponuje i komplexností pohledu na Tolstého realismus jako „realistické obrazy“, jindy jako směr „usvědčující, expresivní“. Jehlička respektuje jinakost navzdory tomu, že zatím neexistuje přesněji definované pojmosloví pro variabilitu a rozrůzněnost realismu jako směru a metody.